

ХРОНИКА

МЕЂУНАРОДНИ НАУЧНИ СКУП „КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ И КУЛТУРНИ ТУРИЗАМ: МУЗЕЈСКЕ ПЕРСПЕКТИВЕ“ (МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА „КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО И КУЛТУРЕН ТУРИЗЪМ: МУЗЕЙНИ ПЕРСПЕКТИВИ“)

Међународни научни скуп под називом „Културно наслеђе и културни туризам: музејске перспективе“ одржан је поводом 110 година од оснивања Регионалног историјског музеја Шумен (у наставку РИМ), у североисточној Бугарској. Дводневни скуп и својеврсни музејски форум организовали су општина Шумен и РИМ, под покровитељством Министарства културе Бугарске. Током радног дела изложено је више од 60 научних радова из пет држава, из којих су били учесници. На отварању су говорили помоћник градоначелника за културу и образовање у општини Шумен, Живка Тонева, потом директор РИМ-а Даниел Руменов, као и проректор Универзитета у Шумену „Епископ Константин Преславски“, који, како је наглашено, тесно сарађује с бројним институтима Бугарске академије наука. У свечано отварање је била укључена и пројекција промотивног филма о 110 година РИМ-а.

Излагања на скупу подељена су на четири тематска подручја, и то: „Музеј – кључни фактор за очување и популаризацију (промоцију) културне баштине“, „Музеји, државни и културни туризам“, „Музеј, тржиште и културни туризам“, те „Музеј, туризам и друге културне индустрије“; излагачи су, изузев из земље домаћина, стигли из Србије, Македоније, Румуније и Дагестана. Излагања која су представљена у првом подручју скупа бавила су се у основи стандардним поимањем музејске делатности окренуте ка културном наслеђу у оквиру процеса музеализације, као што су: аквизиција, документација, конзервација, истраживање, културна интерпретација, изложбене експозиције, радионице и стручне публикације. Посебно наглашава да су излагачи аргументовано говорили у прилог савремених инструментата и канала за комуникацију у музеолошком контексту – дигитализације, он-лајн интернет презентације и зачетака виртуалних музеја. Надаље, комуникација с различитим циљним групама музејске публике осветљена је у радовима посвећеним конкретним музејским збиркама, легатима, етно-комплексима на отвореном, као и интерхеритолошком повезивању природног и културног наслеђа. Напредак у прикључивању новим херитолошким концептима, превасходно окренутим ка активном друштвеном окружењу, исказан је у рефератима који су се бавили глобализацијом и њеним после-

дицама, интерактивним односом електронских и других медија с музејима, музејским мрежама и нематеријалним културним наслеђем, као једним од битнијих подручја.

По несумњиво најобимнијем научно-стручном тематском подручју којем је скуп био посвећен, следи подручје „Музеји, државни и културни туризам“, које је било превасходно окренуто утицају државне политике на стварање услова за одрживи сеоски, етно и рурални туризам. Разговарано је о квалитету целокупног система бугарског културног туризма и условима за систематски развитак туристичких дестинација, а потом и о различитим улогама и значају – већ постојећим и планираним – у домену креативног схватања и примене интерактивних релација између музеја и туристичке културне понуде. Поред тога што су реферати говорили о стратешком и оперативном нивоу сарадње, излагана су и конкретна решења и примери деловања музејских институција укључених у туристичку понуду на већ развијеним туристичким дестинацијама: на подручју самог Шумена, као и у области Пазарцика, Чипроваца, Тутракана, Великог Трнова и Трјавне. Напослетку, свеобухватно указујући на различите нивое и аспекте „читања“ државне политике у области културног туризма, неки од излагача представили су своја музеолошки контекстуализована промишљања о туризму и о могућностима за осмишљавање виртуелних екскурзија у посети музејима, дословно „из компјутерских столица“.

Треће тематско подручје названо је „Музеј, тржиште и културни туризам“, и било испуњено рефератима који разматрају елементе тржишног пословања у настанку и обликовању тзв. музејског производа, о својеврсној етно-музејској понуди, музејским туристичким итинерерима, специфичноистима и изазовима археолошког подводног туризма и туристичке понуде базиране на религијским вредностима. Посебно је осветљена сарадња музеја и Бугарске православне цркве, уз, да нагласим, излагања о конкретним примерима: Националном историјском музеју Бугарске, ренесансном Шумену као туристичком концепту, Историјско-археолошком комплексу „Мадара“ и постмодерном туризму у селу Бршљан. Сходно циљевима скупа додатно су разматрани у оквирима изложених тема, на једној страни, електронски маркетинг и погодности компјутерског софтвера прилагођеног употреби у музејској делатности, а на другој, динамика и сезонска ограничења у планирању и осмишљавању музејско-туристичких итинерера.

Напослетку, најмање заступљено тематско подручје било је „Музеј, туризам и друге културне индустрије“. Иако је била номинално издвојена, последња сесија би се, према изложеним рефератима, најпре могла описати као својеврстан тематски и садржајни резиме свих осталих. У основи разнородни реферати говорили су о потенцијалима за уобличавање и употребу виртуалног комуникационог простора за потребе туристичке индустрије, потом о потенцијалима за употребу виртуелне археологије и „електронских ресурса“ у музејској теорији и пракси, упућујући нас затим ка екомузејима и достигнутом нивоу у организовању територијалне мреже бугарских музеја.

Напоследку, реферати су указали на конкретне резултате у одређеним подручјима: природном наслеђу северног црноморског приморја, празничним обрасцима као туристичким атракцијама у Старој Загори и фестивалском туризму у шуменском крају. Посебан допринос сесији било је разматрање о гастрономском наслеђу и винским традицијама Бугарске.

- - -

Обим и квалитет реферата на међународној научној конференцији поводом 110 година РИМ-а у сваком случају говори у прилог зацртаним циљевима и оствареним резултатима. Међутим, концептуализација конференције као, слободно бих рекао вишестрано дефинисане културно-научне манифестације, није остала искључиво на томе. Добрим опредељењем сатнице организатори су успели да у целодневна излагања и дискусије интегришу додатне програме – предавања, концерте и филмске пројекције. Но, као својеврстан „пројекат у пројекту“ треба нагласити организоване посете и програме на археолошким локалитетима Плиска, Мадара и Шуменска тврђава. Како би било јасније о чему говорим, навешћу шта су организатори и стручни водичи на терену нагласили:

Плиска припада највећим средњевековним градовима у Европи и изградио ју је први Бугарски владар Кан Аспарух. Шуменска тврђава постоји као трачко насеље неколико векова, потом је дограђују Римљани као доминантну фортификацију на путу од Црног мора ка Византу, како би током Другог бугарског царства проживела своје најбитније раздобље, у својству једног од најбитнијих урбаних центара. Национални историјско-археолошки комплекс „Мадара“ потврђује културне трагове различитих племенских заједница и народа који су настањивали то подручје од пет хиљада година пре Христа до петнаестог века наше ере. УНЕСКО је прогласио споменик Мадарског коњаника 2008. године глобалним симболом Бугарске.

Остављајући у свом извештају посебан простор за наведене екскурзије и програме, организоване *in situ* на археолошким комплексима од изузетног значаја за Бугарску културу и државу, желим да нагласим како је на тај начин конференција прерасла уже научно-стручне оквире и, дискурзивно, и то најпре за стране учеснике, постала нека врста семинара о моделима и резултатима очувања и заштите културног наслеђа у Бугарској.

Музеолошки дефинисане концептуализације и практично осмишљавање модела заштите и презентације археолошких локалитета о којима говорим, већ на први поглед указују на то да промене друштвеног система нису ни у ком случају утицале на главни ток у домену заштите, очувања и промоције

културног наслеђа. У том правцу посматрано, непокретни споменици културе представљају својеврсни музеолошки постамент на коме се посетиоцима пласирају доминантне информације намењене различитим циљним групама. Иако посете локалитетима нису организоване према хронолошком следу – по коме се упознају прво најстарији, и до данас непрекидно насељени, а потом културно све млађи локалитети – ипак је могуће препознати државно-административно-културни концепт који припаднике свих претходних цивилизација и култура на тлу данашње бугарске државе неминовно и неизоставно инкорпорира у савремени етничко-национални корпус већинског бугарског становништва. Наводећи свој став о додатним активностима током конференције, првенствено желим да укажем на то како је бугарска држава – као потписница различитих УНЕСКО конвенција о заштити културног наслеђа – доследно спровела своју културну политику као основу националних, и, самим тим, државних програма очувања и ојачавања маркера идентитета. Исто тако, арбитрарни дискурс о сажимању праисторијских, античких и средњовековних културних слојева у савремени културни амалгам, не искључује могућности повезивања културе и, уже посматрано, музејске делатности са савременом туристичком индустријом и њеним достигнућима. О томе говори и чињеница да је РИМ укључен у национални пројекат „100 туристичких места“, те да се на попису налази под редним бројем 94.

Конференцију одржану поводом 110. годишњице РИМ-а пратила је и изложбена експозиција „Чаролија бугарске ношње“, која је експографски укључила и елементе нематеријалног културног наслеђа, а целокупну манифестацију обогатио је и зборник радова, који укључује 104 аутора и њихових прилога на 872 странице.

Марко Стојановић